

ТВОРЧА ВЗАЄМОДІЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПОТРЕБ РЕГІОНУ

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2026.8141>

Наукова доповідь на методологічному семінарі НАПН України «Трансформація професійної освіти в контексті сучасних цивілізаційних і національних викликів», 2 квітня 2026 р.

СТОЙЧИК

Тетяна Іванівна

*доктор педагогічних наук,
доцент, в.о. директора
комунального закладу освіти
«Криворізький гірничий
коледж» Дніпропетровської
обласної ради»,
м. Кривий Ріг, Україна*

СУЛИМА

Тетяна Сергіївна

*кандидат педагогічних наук,
доцент, проректор з науково-
педагогічної та виховної
роботи Криворізького
національного університету,
м. Кривий Ріг, Україна*

ТАРАСОВА

Олена Володимирівна

*кандидат психологічних наук,
доцент, керівник Центру
забезпечення якості вищої
освіти Криворізького
національного університету,
м. Кривий Ріг, Україна*

Анотація. У статті проаналізовано сучасні підходи до модернізації діяльності комунального закладу освіти «Криворізький гірничий коледж» Дніпропетровської обласної ради у контексті викликів воєнного часу та потреб повоєнного відновлення України. Висвітлено роль закладу у підготовці кваліфікованих кадрів для гірничодобувної, електротехнічної галузей і залізничного транспорту, а також значення партнерства з роботодавцями як чинника підвищення якості освіти та забезпечення працевлаштування випускників. Розкрито особливості впровадження елементів дуальної форми навчання, розвитку гнучких освітніх траєкторій і створення кваліфікаційних центрів. Окреслено напрями співпраці з Криворізьким національним університетом, зокрема у сфері науково-методичного супроводу та професійного розвитку педагогів. Проаналізовано інноваційну діяльність коледжу, зокрема реалізацію експериментальних проєктів і формування «зелених» навичок. Обґрунтовано значення оновлення матеріально-технічної бази та впровадження навчально-практичних центрів для підвищення конкурентоспроможності випускників. Підкреслено роль волонтерської діяльності у формуванні соціальної відповідальності студентів.

Ключові слова: інноваційний розвиток; заклад професійної освіти; якість освітніх послуг; ринок праці; партнерство з роботодавцями; гнучкі освітні траєкторії; мікрокваліфікації; кваліфікаційний центр; навчально-практичні центри; зелена енергетика; green skills; освітній кластер.

Сучасний етап розвитку системи освіти України характеризується поглибленням і розширенням процесів реформування, що мають комплексний і системний характер. Такі трансформації є об'єктивно зумовленими суттєвими змінами в економіці, соціальній структурі суспільства та динаміці ринку праці.

Особливого значення зазначені процеси набувають у сфері професійної освіти, яка в умовах гострого дефіциту кваліфікованих робітничих кадрів фактично переживає етап активного відновлення та переосмислення свого функціонального призначення (Кабінет Міністрів України, 2019). Водночас це актуалізує потребу в її глибокій модернізації, структурній реорганізації та визначенні нової ролі у системі національної освіти (Закон України, 2017).

Прискорення згаданих трансформацій значною мірою пов'язане з оновленням нормативно-правової бази, яка закріплює перехід від пострадянської моделі функціонування професійної освіти до сучасної, європейської практико-орієнтованої системи, що ґрунтується на принципах гнучкості, практичної спрямованості та тісної взаємодії з роботодавцями (Закон України, 2025).

Проблематика розвитку професійної освіти в Україні є предметом активних наукових досліджень. У працях вітчизняних вчених значна увага приділяється модернізації змісту освіти, впровадженню компетентнісного підходу та забезпеченню якості підготовки кваліфікованих кадрів відповідно до потреб ринку праці. Дослідники наголошують на важливості інтеграції освіти, науки й виробництва як ключової умови підвищення конкурентоспроможності випускників.

Окремий напрям наукових розвідок стосується впровадження дуальної форми навчання, яка розглядається як ефективний механізм поєднання теоретичної підготовки з практичною діяльністю на підприємствах. У цьому контексті аналізуються моделі партнерства між закладами освіти та роботодавцями, а також їхній вплив на працевлаштування випускників.

У сучасних публікаціях також висвітлюються питання розвитку навчально-практичних центрів, створення кваліфікаційних центрів та оновлення матеріально-технічної бази закладів освіти. Значна увага приділяється формуванню «зелених» навичок, цифровізації освітнього процесу та розвитку гнучких освітніх траєкторій, що відповідають європейським освітнім тенденціям.

Разом із тим, попри наявність значної кількості досліджень, недостатньо висвітленими залишаються питання комплексної взаємодії закладів професійної освіти з університетами та роботодавцями в умовах воєнних викликів, що зумовлює необхідність подальших наукових розвідок у цьому напрямі.

Метою статті є визначення та обґрунтування ключових індикаторів забезпечення якості надання освітніх послуг у закладі професійної освіти на основі аналізу та на прикладі практичної діяльності комунального закладу освіти «Криворізький гірничий коледж» Дніпропетровської обласної ради.

Упродовж тривалого історичного періоду функціонування комунальний заклад освіти «Криворізький гірничий коледж» Дніпропетровської обласної ради» (далі — Коледж) сформував стійкий імідж закладу професійної освіти, який забезпечує підготовку кваліфікованих робітничих кадрів для гірничодобувної промисловості, залізничного транспорту та електротехнічного виробництва, як у межах Криворізької агломерації, так і за її межами. Накопичений інституційний досвід та усталені зв'язки з роботодавцями стали підґрунтям для ініціювання системної модернізації інфраструктурного потенціалу закладу, спрямованої на підвищення якості освітніх послуг.

Суттєвим впливом на трансформацію діяльності Коледжу стали зміни на ринку праці та в економіці, зумовлені викликами повномасштабної війни. У цих умовах підготовка кваліфікованих фахівців набула стратегічного значення, перетворившись на чинник національної безпеки та повоєнного відновлення України. Відтік кадрів унаслідок міграційних процесів і мобілізації спричинив дефіцит робочої сили, що актуалізував необхідність тісної взаємодії закладу освіти з роботодавцями.

За таких умов пріоритетом діяльності Коледжу стало формування ефективного партнерства з представниками ринку праці. Заклад не лише зберіг співпрацю з традиційними замовниками кадрів — підприємствами гірничо-металургійного комплексу (ПрАТ «Північний гірничо-збагачувальний комбінат», ПрАТ «Центральний гірничо-збагачувальний комбінат», ПАТ «Кривбас-залізрудком», ПрАТ «Суха Балка»), а й розширив взаємодію із суб'єктами малого та середнього бізнесу (ТОВ «Айті-інвест», ТОВ «Епірок УКРАЇНА», ТОВ «Нова пошта», КП «Кривбасводоканал», ДП «Сумітек», ТОВ «НВК Криворіжелектромонтаж»,

ТОВ «СМУ-101» та ін.). Така співпраця сприяє оперативному реагуванню на потреби ринку праці та забезпечує працевлаштування випускників.

Ефективна взаємодія з роботодавцями позитивно впливає і на профорієнтаційну роботу. Випускникам закладів загальної середньої освіти пропонується не лише якісна підготовка, а й можливість вибору робочого місця. Це дає змогу формувати цільовий контингент студентів та забезпечувати безперервність ланцюга «школа – коледж – підприємство» (КЗО «Криворізький гірничий коледж» ДОР», 2022, С. 54 – 55).

Одним із ключових індикаторів забезпечення якості освіти є впровадження елементів дуальної форми навчання, орієнтованої на подальше працевлаштування. Поєднання теоретичної підготовки з практикою у виробничих умовах сприяє формуванню конкурентоспроможного фахівця та усуває перешкоди для працевлаштування. Здебільшого випускники залишаються працювати на підприємствах, де проходили професійно-практичну підготовку.

Важливим чинником якості підготовки є рівень професійної компетентності педагогічних працівників. Удосконалення професійно-педагогічної майстерності забезпечується через проходження курсів підвищення кваліфікації, стажування на підприємствах, співпрацю із закладами вищої освіти, самоосвіту та участь у науково-практичних заходах (КЗО «Криворізький гірничий коледж» ДОР», 2022, С. 59 – 60).

Саме на цьому базисі вибудована стратегія взаємодії Криворізького національного університету (далі – КНУ, Університет) та Коледжу: Університет виступає платформою для трансферу знань та технологій, забезпечуючи викладачам Коледжу можливість працювати з інноваційною інфраструктурою ще до її повномасштабного впровадження у виробничий процес.

На сучасному етапі КНУ постає як провідний європейський науково-освітній хаб із високим рівнем цифровізації та чітким дотриманням принципів академічної доброчесності. Університет є центром тяжіння для талановитої молоді, міжнародних партнерів та інноваційних проектів.

Місія КНУ полягає у генеруванні нових знань, підготовці лідерів та професіоналів, здатних забезпечити сталий розвиток промислового сектору, впроваджувати «зелені» технології та зміцнювати обороноздатність держави через синергію науки, освіти й виробництва.

Взаємодія КНУ та Коледжу базується на принципах неперервності та спадкоємності освіти, що реалізується через такі *напрями*:

1. *Спільні навчальні плани*: розроблення наскрізних освітніх програм дає змогу випускникам Коледжу вступати до Університету на навчання за спорідненими спеціальностями (зокрема на скорочений термін). Така інтеграція стимулює інноваційну модернізацію інфраструктури Коледжу, оскільки його матеріальна база має корелювати зі стандартами вищої освіти.

2. *Науково-методичний супровід*: КНУ виступає стратегічним «науковим куратором» Коледжу. Упродовж столітньої історії Університет консолідував потужний галузевий потенціал, який забезпечує синергетичний ефект у підготовці кадрів для стратегічно важливої гірничодобувної промисловості України. Спираючись на цей досвід, науковці Університету сприяють впровадженню в освітній процес Коледжу інноваційних методик, що потребує відповідного оновлення інфраструктури: створення смарт-аудиторій, віртуальних лабораторій та тренінгових центрів.

3. Фундаментальною умовою якісної підготовки студентів та забезпечення високого рівня викладання є *безперервний професійний розвиток педагогічних працівників*. Підвищення кваліфікації, зокрема стажування, спрямоване на оновлення та поглиблення спеціальних фахових, науково-методичних, психолого-педагогічних та управлінських компетентностей. Воно передбачає вивчення передового вітчизняного й зарубіжного досвіду, що безпосередньо сприяє ефективному виконанню педагогами їхніх посадових обов'язків.

У цьому контексті на базі Університету здійснюється цілеспрямована підготовка педагогів професійного навчання. У процесі навчання бакалаврів та магістрів професійної освіти використовуються інноваційні інструменти: тренінгові технології, онлайн-курси, ділові ігри та вебінари. Це сприяє розвитку критичного мислення, креативності, гнучкості та здатності до професійного самовдосконалення упродовж усього життя. Якість такої університетської підготовки безпосередньо визначає ефективність подальшої експлуатації інноваційної інфраструктури закладу професійної освіти. Крім того, викладачі Коледжу проходять стажування в лабораторіях КНУ, що забезпечує прямий трансфер новітніх технологічних рішень у практичне освітнє середовище Коледжу.

Упровадження елементів дуальної освіти має також економічний ефект — забезпечує стабільні надходження до спеціального фонду закладу від підприємств, на яких студенти проходять практику. Це свідчить про ефективність моделі та створює можливості для реінвестування коштів у розвиток матеріально-технічної бази, зменшуючи навантаження на державний і місцеві бюджети.

Важливим напрямом розвитку є впровадження гнучких освітніх траєкторій, що відповідають європейським підходам до організації освітнього процесу. Вони включають професійну підготовку (зокрема за ваучерною системою), перепідготовку, підвищення кваліфікації, визнання результатів неформального навчання та здобуття часткових і мікрокваліфікацій.

Практична реалізація цього підходу підтверджується кількісними показниками: у закладі впроваджено 24 програми за напрямом електротехнічних технологій та 4 програми зварювальних технологій. За період з 2022 р. підвищення кваліфікації та перепідготовку пройшли 1053 особи (з них 15 — за ваучерною системою), а короткострокові курси охопили 1194 особу, що є в т.ч. важливим джерелом додаткового фінансового інвестування закладу освіти.

Важливим елементом модернізації стало створення двох кваліфікаційних центрів зі спеціальностей «Електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту устаткування» 3, 4 розряди та «Електрогазоварник» 3, 4 розряди, що забезпечує визнання професійних компетентностей, здобутих у формальній, неформальній та інформальній освіті (Кабінет Міністрів України, 2021; Міністерство освіти і науки України, 2021).

Ключову роль у забезпеченні якості освіти відіграє сучасна матеріально-технічна база. Її оновлення здійснюється переважно за рахунок міжнародних грантів (КЗО «Криворізький гірничий коледж» ДОР», 2024, С. 114 – 116).

Саме тому в Коледжі за спеціальностями «Електрогазоварник», «Електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту устаткування», «Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування» створено два навчальних осередки. Перший з них — навчально-практичний центр зварювальних технологій, який включає кабінет професійно-теоретичної підготовки, лабораторію діагностики зварювання, кабінет зварювання пластмас, навчально-виробничий цех, роздягальню та інструментальне приміщення. Другий осередок — навчально-практичний центр електротехнічних технологій, який включає до свого складу: кабінет професійно-теоретичної підготовки, лабораторію електротехніки, технологічну майстерню, електромонтажну майстерню та інструментальне приміщення (КЗО «Криворізький гірничий коледж» ДОР», 2024, С. 128 – 130).

З урахуванням викликів енергетичної безпеки у 2025 р. відкрито навчально-практичний полігон «зеленої» енергетики, оснащений сонячними панелями, створений за підтримки міжнародних партнерів — громадської організації «Фундація польсько-української співпраці ПАУСІ». Його функціонування сприяє формуванню сучасних компетентностей у сфері відновлюваної енергетики за спеціальностями «Майстер з монтажу та обслуговування систем відновлюваної енергетики» та «Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування».

Інноваційна діяльність Коледжу підтверджується реалізацією низки експериментальних проєктів, зокрема п'ятьма експериментальними проєктами фундаментального характеру, серед яких: «Педагогічні умови формування конкурентоздатності фахівців гірничого профілю» (2016 – 2019), «Впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників» (2017 – 2020), «Soft Skills – навички успішності» (2023 – 2024), «Професійна підготовка майбутніх фахівців електротехнічного профілю в навчально-практичних центрах закладів професійної (професійно-технічної) освіти» (2021 – 2024) та «Формування зелених навичок (green skills) в освітньому середовищі закладу професійної освіти» (2025 – 2028). Результати завершених досліджень впроваджено в освітній процес та схвалено на державному рівні (КЗО «Криворізький гірничий коледж» ДОР», 2024, С. 122 – 123).

У контексті сучасних суспільних викликів та пріоритетів повоєнного відновлення України доцільним є більш ґрунтовний аналіз останніх двох напрямів інноваційної діяльності закладу освіти. Формування «зелених» навичок стало одним із ключових чинників трансформації освітнього середовища Коледжу, сприяючи становленню емпатійного «зеленого» освітнього простору, що відповідає вимогам європейської інтеграції. Реалізація відповідного проєкту передбачає впровадження екоорієнтованих технологій, системне підвищення кваліфікації педагогічних працівників та модернізацію освітніх програм із метою підготовки конкурентоздатних фахівців і створення нових робочих місць. Формування

компетентностей щодо раціонального використання ресурсів, енергоефективності, переробки відходів та застосування відновлюваних джерел енергії, що здійснюється через інноваційні педагогічні технології, забезпечуючи розвиток у студентів екологічної свідомості та відповідального ставлення до довкілля.

Відповідно педагогічний експеримент «Забезпечення якості професійної підготовки майбутніх фахівців електротехнічного профілю в навчально-практичних центрах закладів професійної освіти» реалізовувався у межах діяльності інноваційного віддаленого кластеру «Електроімпульс» (науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор Лариса Сергеева). До його складу, окрім представників Коледжу, увійшли заклади професійної освіти Закарпатської, Київської, Черкаської, Чернівецької, Сумської та Одеської областей.

Результати експериментального дослідження були представлені на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Забезпечення якості професійної підготовки майбутніх фахівців електротехнічного профілю для відбудови України», що відбулася на базі Коледжу у 2024 р. та відображені у комплексно-методичному забезпеченні підготовки фахівців електротехнічного профілю, зокрема у навчальних посібниках («Ремонт, зарядка і установка вибухобезпечної арматури у вибухонебезпечних зонах при обслуговуванні електроустановок спеціального призначення», «Технічне обслуговування та поточний ремонт електродвигунів постійного струму напругою до 1000 В за встановленими регламентами», «Монтаж, налагодження та експлуатація електрообладнання») (КЗО «Криворізький гірничий коледж» ДОР», 2024, с. 122 – 123).

Особливого значення у цьому контексті набуває видавнича діяльність Коледжу, яка передбачає створення підручників і навчальних посібників, а також доповнюється кращими міжнародними практиками Educational USA, підприємництва (ГО «Джуніор Ачівмент Україна») та програмами «Англійська для профтехів» (ГО «ГО ГЛОБАЛ», Finn Church Aid). Підручники «Гірничі роботи» та «Гірничо-прохідницькі машини та комплекси», авторами яких виступив колектив педагогічних працівників Коледжу, отримали гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України».

У цьому ж контексті слід акцентувати увагу на проектній діяльності та інноваційних управлінських рішеннях відповідно до сучасних вимог. Нині

стратегічне управління реалізується через створення у Коледжі Центру розвитку, Молодіжного центру, Центру професійної освіти, перепідготовки та підвищення кваліфікації, а також Центру професійної кар'єри.

Окрім цього, на етапі реалізації перебувають проекти «Криця: підтримка відновлення Криворізького району», «Партнерство за сильну Україну», «Стійкість: розбудова сталого та інклюзивного ринку праці в Україні», що забезпечать сталість інноваційної діяльності та подальший розвиток закладу освіти відповідно до європейських освітніх стандартів.

Важливою складовою діяльності Коледжу є також волонтерство. У закладі освіти створено волонтерський осередок, який функціонує на системній основі. Працівники Коледжу забезпечують збір і передачу допомоги для Збройних Сил України, зокрема продуктів харчування, теплого одягу, засобів гігієни, окопних свічок та елементів амуніції. За період повномасштабної війни реалізовано низку благодійних ініціатив: «Смілива гривня», «Смаколики для ЗСУ до Великодня», «Зігрій воїна», марафон «Єднаємось заради перемоги КР 2.0» тощо.

Сьогодні волонтерська діяльність виступає важливим соціально-освітнім інструментом формування у студентів Коледжу цінностей солідарності, відповідальності, милосердя та толерантності.

Висновки. Узагальнення практичного досвіду Коледжу засвідчує, що системний розвиток його інфраструктурного потенціалу на засадах соціального партнерства, дуальної освіти, впровадження гнучких освітніх траєкторій, сучасних технологій навчання, інноваційної та проектної діяльності у поєднанні з реалізацією соціальної функції є ефективним механізмом структурної модернізації закладу професійної освіти.

Формування конкурентоздатності майбутніх фахівців здійснюється через системне впровадження інноваційних форм, методів і технологій підготовки в межах компетентнісного підходу з урахуванням вимог ринку праці та тенденцій інноваційного розвитку.

Досягнуті кількісні та якісні показники діяльності Коледжу, зокрема охоплення студентів різними формами навчання, залучення позабюджетних джерел фінансування, розширення переліку ліцензованих спеціальностей відповідно до потреб ринку праці) підтверджують його готовність до подальшої інтеграції в європейський освітній простір.

Подальші перспективи розвитку комунального закладу освіти «Криворізький гірничий коледж» Дніпропетровської обласної ради» будуть пов'язані з розширенням міжнародного грантового фінансування, масштабуванням моделі формування «зелених навичок» у системі професійної освіти України та диверсифікацією кола підприємств-замовників робітничих кадрів, у тому числі за рахунок підприємств малого та середнього бізнесу Криворіжжя. Реалізація окреслених стратегічних напрямів забезпечить підвищення конкурентоспроможності Коледжу як в умовах воєнного стану, так і в період повоєнного відновлення та економічної трансформації України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Закон України «Про освіту». (2017, 5 вересня). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
- Закон України «Про професійну освіту». (2025, 21 серпня). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4574-20>
- Кабінет Міністрів України. (2019, 12 червня). Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти "Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта" на період до 2027 року (419-р). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-p>
- Кабінет Міністрів України. (2021, 15 вересня). Про затвердження Порядку присвоєння та підтвердження професійних кваліфікацій кваліфікаційними центрами (956). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/956-2021-p>
- КЗО «Криворізький гірничий коледж» ДОР». (2022). *Новітні практики освітнього менеджменту. До 40-ї річниці управлінської діяльності В. Сиротюка*. https://drive.google.com/file/d/1nOZlQtNPruTaoe_qQ3eCjVwscuQ8YATn/view
- КЗО «Криворізький гірничий коледж» ДОР». (2024). *Від війни до війни: до 80-ти річчя заснування комунального закладу освіти «Криворізький професійний гірничо-технологічний ліцей» Дніпропетровської обласної ради*. https://drive.google.com/drive/folders/1v4u7_vTi4hk8ICJGFrG-sh0-mHIQNUV9
- Міністерство освіти і науки України. (2021, 22 квітня). Про затвердження Типового положення про кваліфікаційний центр (454). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0804-21>

CREATIVE INTERACTION IN PROFESSIONAL TRAINING OF SPECIALISTS FOR THE NEEDS OF THE REGION

Scientific report at the methodological seminar of the NAES of Ukraine 'Transformation of Vocational Education in the Context of Modern Civilisational and National Challenges', 2 April 2026

Tetyana Stoichyk

DSc in Education, Associate Professor, Acting Director of the Municipal Educational Institution "Kryvyi Rih Mining College" of the Dnipropetrovsk Regional Council", Kryvyi Rih, Ukraine

Tetyana Sulyma

PhD in Education, Associate Professor, Vice-Rector for Scientific, Pedagogical and Educational Work, Kryvyi Rih National University, , Kryvyi Rih, Ukraine

Olena Tarasova

PhD in Psychology, Associate Professor, Head of the Center for Quality Assurance of Higher Education, Kryvyi Rih National University, Kryvyi Rih, Ukraine

Abstract. *The article analyses modern approaches to modernising the activities of the Municipal Educational Institution 'Kryvyi Rih Mining College of the Dnipropetrovsk Regional Council' in the context of wartime challenges and the needs of Ukraine's post-war recovery. It highlights the institution's role in training qualified personnel for the mining, electrical engineering, and railway transport industries, as well as the significance of partnerships with employers as a factor in improving the quality of education and ensuring graduate employment. The features of implementing elements of dual education, developing flexible educational trajectories, and establishing qualification centres are disclosed. The directions of cooperation with Kryvyi Rih National University are outlined, in particular in the field of scientific and methodological support and professional development of teachers. The college's innovative activities are analysed, including the implementation of experimental projects and the development of green skills. The importance of updating the material and technical base and introducing educational and practical centres to increase the competitiveness of graduates is substantiated. The role of volunteering in shaping students' social responsibility is emphasised.*

Keywords: *innovative development; vocational education institution; quality of educational services; labour market; partnership with employers; flexible educational trajectories; microqualifications; qualification center; training and practical centers; green energy; green skills; educational cluster.*

Отримано: 15 квітня 2026 р.

Прийнято: 18 травня 2026 р.

Опубліковано: 9 червня 2026 р.